

Резюме на доклада

През 2010 г. общите очаквани световни разходи, свързани с деменция, се равняват на 604 билиона щатски долара.

Около 70% от разходите са осъществени в Западна Европа и Северна Америка. Разходите обхващат неформални грижи (неплатени грижи, предоставени от семейството и от други хора), директни разходи за социални грижи (предоставени от професионалисти от общността и в домовете на болните), и директни разходи за медицински грижи (разходи за лечение на деменция и други състояния за първична и вторична грижа).

Разходите за неформални грижи и директните разходи за социални грижи по принцип представляват приблизително еднакви части от общите разходи, докато преките медицински разходи са много по-ниски. Въпреки това, в страните с нисък и умерен среден доход неформалните разходи представляват по-голяма част от общите разходи, а директните разходи за социални грижи са незначителни.

Обща информация

- Деменцията е синдром, който може да бъде причинен от редица прогресивни нарушения, които засягат паметта, мисленето, поведението и способността да се извършват ежедневни дейности. Болестта на Алцхаймер е най-разпространеният вид деменция. Другите видове включват съдова деменция, деменция с Lewy-тела и фронтотемпорална деменция.
- Деменцията засяга предимно възрастните хора, въпреки че зачестяват случаите на развитие на болестта преди 65-годишна възраст. След 65-годишна възраст вероятността от развитие на деменция се удвоява приблизително на всеки пет години.
- В доклада за болестта на Алцхаймер от миналата година Световната Алцхаймер Организация прави оценка, че през 2010 г. в целия свят ще има 35.6 милиона души, живеещи с деменция, като техният брой ще се увеличи до 65.7 милиона до 2030 г. и до 115.4 милиона до 2050 г. Почти две трети от тях понастоящем живеят в страни с нисък и умерен среден доход, като там се очаква и най-голямото увеличение на броя им.
- Хората с деменция, техните семейства и приятели биват засегнати от болестта в личностен, емоционален, икономически и социален план. Липсата на информираност е глобален проблем. Правилното разбиране за социалната цена на деменцията, и как тя се отразява на семействата, услугите за здравни и социални грижи и на правителствата, може да помогне много в усилията за справяне с този проблем.
- Социалната цена на деменцията е огромна, като болестта вече значително засяга всички здравни и социални системи по света. Икономическото отражение върху семействата все още не се оценява в достатъчна степен.

- В доклада за болестта на Алцхаймер за 2010 г. Световната Алцхаймер Организация обединява най-добрите налични данни с най-новите идеи по отношение на икономическа цена на деменцията в световен план. Организацията обръща внимание на това икономическо отражение, като предоставя подробни предишни оценки, използвайки най-новите налични данни, което значително укрепва базата с аргументите за цялостното състояние на проблема.
  - Докладът за болестта на Алцхаймер за 2009 г. предоставя най-пълните, подробни и актуални данни за разпространението на деменцията и за броя на хората, които са засегнати от нея в различните региони на света.
  - Изследванията в Латинска Америка, Индия и Китай на Изследователска група 10/66 за деменция предоставят подробна информация за уредбата на неформалните грижи в тези региони.
  - За целите на настоящия доклад Световната Алцхаймер Организация е провела глобално изследване с ключови лица и институции за мащаба на използването на домове за грижи в различните региони по света.

Методи за изследване

- Могат да се използват различни методи за оценка на разходите на едно заболяване. Основният подход на настоящия доклад се базира на обществена, основана на разпространението на болестта, обща сборна цена на разходите за заболяването. Годишните разходи за човек с деменция за всяка страна се прилагат към броя засегнатите от болестта в тази страна, а след това са обобщени към равнищата, които Световната Здравна Организация посочва за съответните региони и към разделението на държавите по ръст на доходите на Световната банка.
- Разглежданите разходи включват неформални (семейни) грижи, както и преките разходи за медицински и социални грижи. Преките разходи за медицински услуги са свързани със системата за медицински грижи, като например разходите за болнично лечение, лекарства и посещения на клиники. Преките разходи за социални грижи са за обществени услуги, предоставяни извън здравната система, включително и комунални услуги, като грижи по домовете, снабдяване с храна и транспорт, и жилищни или сестрински грижи у дома.
- За неформалните грижи Световната Алцхаймер Организация оценява колко време отделят близките на болния, включително времето, прекарано за основните ежедневни дейности (като хранене, обличане, къпане, тоалет и грижи за външен вид) и съпътстващите ги грижи от ежедневието (като например пазаруване, приготвяне на храна, ползване на транспорт и управление на личните финанси).
- Разходите в доклада, както и доминирането на тези за деменция, отразяват изчисления за 2010 г. в щатски долари. За да може да се направи съвкупност от данни от различните страни, както и сравнение между страните и регионите, разходите са конвертирани от местните валути в щатски долари на базата на текущите обменни валутни курсове.
- Разходите за изследване на заболяването зависят от набор от източници и предположения. Проведен е всеобхватен анализ, в който са използвани

различни източници данни или различни предположения, за да се види как това ще повлияе на резултатите.

Резултати

- Общият размер на световните разходи за деменция за 2010 г. е 604 билиона щатски долара.
- Тези разходи представляват около 1% от световния брутен вътрешен продукт, като варират от 0.24% в страни с нисък среден доход, до 0.35% при страни с умерен среден доход, 0.50% в страни с висок среден доход, и 1.24% в най-развитите страни.
- Ако грижата за деменция имаше държава, то тя щеше да бъде 18-тата най-голяма икономика на света, което я поставя между Турция и Индонезия. Ако това беше фирма, тя щеше да бъде най-голямата с годишни приходи, надхвърлящи тези на Wal-Mart (414 билиона щатски долара) и тези на Exxon Mobil (311 билиона щатски долара).
- Разходите за неформални грижи (неплатени грижи, предоставени от семейството и други хора) и преките разходи за социални грижи (от професионални грижи от общността и грижи в жилищни домове) допринасят в подобни пропорции (42%) от общите разходи в световен мащаб, като преките разходи за медицинска помощ са много по-ниски (16%).
- Държавите с нисък среден доход имат едва под 1% от общите световни разходи (но 14% от преобладаващите), страните с умерен среден доход имат 10% от разходите (но 40% от преобладаващите), а страните с висок доход 89% от разходите (но 46% от преобладаващите). Около 70% от световните разходи се осъществяват само в два региона: Западна Европа и Северна Америка.
- Тези различия отчитат много по-ниските разходи за човек в страните с нисък среден доход – 868 щатски долара в страни с нисък среден доход, до 3,109 щатски долара в страни с умерен среден доход, до 6,827 щатски долара в страни с висок среден доход и 32,865 щатски долара в страните с най-висок доход.
- В страните с нисък среден доход преобладават разходите за неформални грижи, възлизащи на 58% от всички разходи на страните с нисък среден доход и 65% от всички разходи на страните с умерен среден доход, в сравнение с 40% при страните с висок среден доход. Обратно, в страните с високи доходи, преките разходи за социални грижи (професионална грижа в общността, както и разходите на жилищни и медицински грижи по домовете) имат най-голяма част от разходите - почти половината, сравнени със само една десета такива в страните с по-нисък доход.

Заклучения

- Мащабът на общата цена на деменцията е обясним като се има пред вид, че около 0,5% от общия брой на населението в света живее с деменция.
  - Висок процент на хората с деменция имат нужда от грижи, които варират от подкрепа в съпътстващи дейности в ежедневието (като готвене или пазаруване) до пълно лично обгрижване и денонощно наблюдение.
  - В страните с високи средни доходи между една трета и една втора от всички хора с деменция живеят в добре оборудвани и скъпо платени

- специализирани домове или медицински заведения, предоставящи специализирани грижи.
- Разходите за медицински грижи за хора с деменция са относително високи, особено в страните с висок среден доход, където има необходимото предоставяне на услуги за специализирани грижи.
  - Разходите са по-ниски в развиващите се страни, както за болния, така и за обществото (като дял от БВП). В тези части на света хората разчитат много повече на неплатените неформални грижи, предоставяни от семейството или други хора.
    - Докато нивото на доходите е ниско, разходите за алтернативни грижи се увеличават бързо, а оттам се повишават и алтернативните разходи и заместващите разходи за тези вложения в неформални грижи.
    - В проучването с ключови лица и институции на Световната Алцхаймер Организация се прави изводът, че в държавите с нисък и умерен среден доход едва 6% от хората с деменция живеят в домове за специализирани грижи. Този дял обаче бързо нараства, по-специално в градските райони на страните с умерен среден доход, поради демографските и социални промени, водещи до намаляване броя на членове на семейството, които да предоставят грижи.
    - Търсенето на медицинска помощ не е широко разпространено в страните с нисък и умерен среден доход, където деменцията често бива възприемана като нормална част от процеса на стареене. Очаква се търсенето на медицинска помощ да се увеличи в бъдеще, успоредно с подобряване на информираността, по-широк обхват на интервенциите, и вероятно, по-ефективното лечение.
    - В световен мащаб се очаква разходите за деменция да се повишат. Предварително е изчислено 85% увеличение на разходите до 2030 г., единствено въз основа на прогнозираното нарастване на броя на хората с деменция. Разходите в страните с нисък и умерен среден доход има вероятност да се увеличават по-бързо от тези на страните с висок доход, защото с икономическото развитие има тенденция на увеличение на разходите за човек към нивата, които се наблюдават в страните с висок среден доход, както и поради факта, че увеличението на броя на хората с деменция ще бъде много по-рязко в тези региони.
    - Има спешна нужда да бъдат развити разходно-ефективни, социално изгодни модели медицински и социални грижи, които да отговарят на нуждите на хората с деменция и техните близки в хода на заболяването, както и от стратегии за превенция. Понастоящем посредством инвестиране в изследвания и икономически ефективни подходи за обгрижване могат да се предвидят и управляват бъдещите обществени разходи. Правителствата, както и здравните и социалните системи трябва да бъдат адекватно подготвени за бъдещето и е необходимо да се търсят начини за подобряване живота на хората с деменция и полагащите грижи за тях.

Препоръки

1. Световната Алцхаймер Организация призовава държавите по света да признаят болестта деменция като обществено значим и здравен приоритет и да разработят национални планове за справяне с болестта.

2. Световната Алцхаймер Организация напомня на държавите по света за техните задължения съгласно Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, съгласно Международния план за действие във връзка със застаряването на населението и осигуряване на достъп до здравеопазване, приет в Мадрид. Световната Алцхаймер Организация призовава правителствата да финансират и да разширят прилагането на Плана за действие за адресирането на пропуските в политиките за психично здраве на Световната здравна организация (СЗО), включително и разработване на пакети от грижи за деменция, като една от седемте основни болести, определени в плана.
3. Световната Алцхаймер Организация настоява новите инвестиции за грижите за хронични болести винаги да включват и деменцията. Например, Световният Доклад на СЗО за „Иновативна грижа за хронични заболявания” обръща внимание на политиците, особено тези в страните с нисък и умерен среден доход за последиците от намаляването на заразните болести и за бързия ръст на застаряването на населението. Здравеопазването в момента е организирано около един модел на епизодични и спорадични грижи, който вече не отговаря на нуждите на пациентите с хронични заболявания. Рамковата програма на СЗО за Грижи за хронични заболявания предоставя основа за нов дизайн на здравните системи за тази цел.
4. Световната Алцхаймер Организация призовава националните държави и други основни спонсори на изследвания да предприемат спешни действия за увеличаване финансирането за изследвания за деменция, включително изследвания за превенция, до равнище, което е по-пропорционално на икономическата тежест на сегашното състояние. Наскоро публикувани данни от Обединеното кралство разкриват, че е необходимо 15-кратно увеличение на разходите за изследвания, за да се постигне паритет с изследванията за сърдечните заболявания и 30-кратно увеличение за постигане на паритет с изследванията на раковите заболявания. За да бъдат използвани най-добре ресурсите е необходимо да има координация на научните изследвания на международно равнище.
5. Световната Алцхаймер Организация призовава държавите от цял свят да разработват политики и планове за дългосрочни грижи, които да предвиждат и да се борят със социалните и демографските предизвикателства и които са изрично насочени към подкрепа на грижещите се за дементно болни и осигуряване на социална защита на уязвимите хора с деменция.
6. Световната Алцхаймер Организация подкрепя призива на Help Age International правителствата да въведат универсални социални пенсионни схеми без вноски.
7. Световната Алцхаймер Организация призовава държавите да гарантират на хората с деменция правото да получават и получават обезщетения за увреждания, където тези съществуват такива схеми.